

Samlet redegørelse og anbefalinger fra RKV-arbejdsgruppen

Understøttelse af yderligere brug af RKV på videregående niveau

Marts 2020

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
1. RKV-arbejdsgruppens opgaver	3
2. RKV-arbejdsgruppens aktiviteter	3
3. Potentialer og barrierer i brugen af RKV	4
4. Anbefalinger til yderligere brug af RKV	6
Anbefaling 1: Øget anerkendelse af praksisfaglige kompetencer	6
Anbefaling 2: Oplysning og vejledning	6
Anbefaling 3: Brugervenlighed	7
Anbefaling 4: Kvalitetssikring	7
Anbefaling 5: Breder anvendelse af RKV	8
5. Vurdering af behovet for ændringer i regelsættet	8
6. Vurdering af mulighederne for at lave institutionsuafhængige RKV-enheder	9
7. Afslutning	9

1. RKV-arbejdsgruppens opgaver

I trepartsaftale om styrket og mere fleksibel voksen-, efter- og videreuddannelse (2018-2021) af oktober 2017 har regeringen og arbejdsmarkedets parter aftalt, at der nedsættes en arbejdsgruppe, der skal understøtte øget brug af realkompetencevurderinger (RKV). Arbejdsgruppens opgaver er følgende:

- Kortlægge potentialer og barrierer i forhold til brugen af RKV på det videregående niveau og komme med anbefalinger til en yderligere brug af RKV på videregående niveau.
- Vurdere om der er behov for ændringer vedr. realkompetencevurderinger i loven om videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne.
- Vurdere mulighederne for at lave institutionsuafhængige RKV-enheder.

Desuden skal arbejdsgruppen følge og komme med input til det arbejde, som parterne bag trepartsaftalen har besluttet at igangsætte parallelt, dvs.:

- o Etablering af sektorfælles digitale redskaber til erhvervsakademiernes og professionshøjskolernes brug af realkompetencevurderinger.
- o Etablering af fælles retningslinjer for realkompetencevurderinger, som skal understøtte en professionaliseret og mere systematisk anerkendelse inden for institutionernes udbudte fagområder.

2. RKV-arbejdsgruppens aktiviteter

Arbejdsgruppen har siden april 2018 afholdt en række møder og behandlet forskellige aspekter af RKV, herunder RKV på erhvervsuddannelsesområdet samt digitale løsninger. Derudover har flere medlemmer af arbejdsgruppen deltaget på den internationale konference, VPL Biennalen, som bl.a. handlede om, hvordan man opbygger gode systemer for RKV. Ift. de internationale tendenser på RKV-området ses, at mange lande til dels har de samme udfordringer som Danmark, der dog i sammenligning står godt ift. f.eks. at have en samlet national lovgivning på plads. På europæisk plan ses generelt et behov for at få etableret bedre strukturer, så flere får anerkendt deres kompetencer opnået igennem arbejdslivet. Bl.a. blev det fremhævet, at det er vigtigt med data for resultater af anerkendelse, former og omfang på området for at kunne måle progression i forhold til anvendelse af systemer for anerkendelse.

RKV-arbejdsgruppen har desuden afholdt et arbejdsseminar med henblik på at udarbejde de egentlige anbefalinger. På arbejdsseminaret deltog den norske RKV-ekspert Tormod Skjerve med et indlæg om erfaringer fra Norge, hvor man har arbejdet med en model, som kan beskrive kompetencer opnået i arbejdslivet, således at kompetencerne bedre kan forstås i andre dele af arbejdslivet samt i det formelle uddannelsessystem.

På et af arbejdsgruppens møder blev EVA's evaluering fra 2019: "Realkompetencevurdering (RKV) på voksen-, efter- og videreuddannelsesområdet i Danmark – udviklingen fra 2010-2018" præsenteret. EVA har i sin evaluering af RKV-systemet i Danmark i 2018 vist, at der siden 2010 er sket en stigning i anvendelsen af RKV, især på akademi- og diplomuddannelserne. Evalueringen viser også, at alle udbydere af disse uddannelser finder, at ideen om RKV er god. Det er et godt udgangspunkt, men EVA peger også på en række

udfordringer i det danske RKV-system, herunder at RKV på akademi- og diplomuddannelserne i 2017/2018 primært blev brugt til at give adgang til uddannelserne og ikke til godskrivning /udstedelse af kompetencebeviser for et eller flere moduler og dermed afkortning af uddannelsen. Det peger på, at den enkelte ansøger ikke får udnyttet sine realkompetencer fuldt ud i forbindelse med efter- og videreuddannelse.

Det bemærkes i øvrigt, at EVA-rapporten giver et rigtig fint overblik over området, men dog har den begrænsning, at det alene er uddannelsesinstitutionerne, der er spurgt, og at man derved i begrænset omfang får brugernes eller virksomhedernes perspektiver med. Disse perspektiver er inddraget via arbejdsgruppen.

3. Potentialer og barrierer i brugen af RKV

Globaliseringen, digitaliseringen og den demografiske udvikling medfører både stadigt hurtigere forandringer på arbejdsmarkedet, og at arbejdslivet bliver forlænget. Det udgør en voksende udfordring for arbejdsstyrkens tilpasningsevne og virksomhedernes konkurrenceevne, og det skærper behovet for, at arbejdsstyrken er omstillingsparat og har høj mobilitet. Arbejdsmarkedet bliver i stigende grad specialiseret, og medarbejderne opnår ofte et fagligt niveau inden for deres område, som ligger ud over deres formelle uddannelsesniveau.

Bl.a. øget anvendelse af teknologi vil medføre et stigende behov for, at medarbejdere har bedre muligheder for livslang opkvalificering også i det offentlige efter- og videreuddannelsessystem. I et effektivt og velfungerende efter- og videreuddannelsessystem er det vigtigt, at der er sammenhæng mellem de kompetencer, der opbygges i karriereforløbet og den formelle uddannelse, der udbydes på uddannelsesinstitutionerne. Det er vigtigt at anerkende og udnytte den enkeltes realkompetencer fuldt ud i forbindelse med efter- og videreuddannelse.

Realkompetencer er en persons samlede viden, færdigheder og kompetencer uanset hvor og hvordan, de er erhvervet. Alt tæller således med, uanset om realkompetencen er erhvervet i det formelle uddannelsessystem, i arbejdslivet, i fritiden i folkeoplysningen, foreningslivet, familielivet, under privat eller offentligt udbudte kurser uden ECTS-point mv., og uanset om den er teoretisk eller praksisnær.

En realkompetencevurdering (RKV) inden for efter- og videreuddannelsessystemet indebærer, at personer kan få vurderet og anerkendt deres realkompetencer med akademi- og diplomuddannelserne som 'målestok'. En sådan vurdering er et tilbud til og en ret for den enkelte. Vurderingen inden for det videregående uddannelsessystem kan bruges i forbindelse med:

- Adgang til en akademi- eller diplomuddannelse
- Afkortning: anerkendelse af kompetencer, der svarer til dele af eller en hel akademi- eller diplomuddannelse

RKV kan med fordel spille en større rolle i fremtiden, end tilfældet er i dag. Et mere velfungerende RKV-system kan være med til at understøtte en mere effektiv synliggørelse, anerkendelse og udnyttelse af allerede tilegnede realkompetencer. Et velfungerende RKV-system kan eksempelvis give faglærte en lettere vej ind i de videregående uddannelser.

Der er således potentialer i, at alle uanset uddannelsesniveau har mulighed for at blive realkompetencevurderet i forhold til det formelle voksen- og efteruddannelsessystem og kan modtage anerkendelse for erhvervede kompetencer. Der er særligt et potentiale ift. afkortning af uddannelsesforløb, idet godskrivning af moduler ikke er så udbredt. De samfundsmæssige gevinster ved et styrket RKV-system er bl.a. større fleksibilitet i uddannelserne og mulighed for, at den enkelte kan omstille sig i løbet af sit arbejdsliv, hvilket kan være med til at understøtte beskæftigelsen. Derudover er der tegn på, at veludførte RKV-forløb kan styrke uddannelsesmotivationen hos ansøgeren.

Det eksisterende RKV-system fungerer imidlertid ikke optimalt, og der gennemføres relativt få RKV-forløb, som nævnt særligt ift. afkortning af uddannelsesforløb. Det skyldes bl.a., at det generelle kendskab i befolkningen til muligheden for at få en RKV og fordelene ved det er begrænset samtidig med, at det set fra et brugerperspektiv kan være svært at gennemskue, hvad gevinsten er ift. tiden, arbejdet og udgiften, idet selve RKV-ansøgningsprocessen kan være krævende og langtrukket. Ansøgere, der møder systemet, forstår ikke nødvendigvis, hvad RKV er, og hvad der skal dokumenteres og vurderes. Der er et behov for et større fokus på den enkelte ansøgers oplevelse og øget fokus på brugervenligheden. En RKV er ikke en eksamen, men et samarbejde mellem ansøger og RKV-vejleder, som sammen skal finde ud af, hvad ansøger kan, og hvordan det kan dokumenteres og potentielt føre til et bevis, der enten giver adgang til en uddannelse eller ret til afkortning.

En forudsætning for et velfungerende RKV-system er, at den enkeltes kompetencer indgår i vurdering og om muligt anerkendes, uanset hvor og hvordan de er erhvervet, men uden at forringe uddannelsernes kvalitet, og at de anvendte metoder sikrer, at brugere og aftagere på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet finder vurderingerne pålidelige og troværdige og dermed har tillid til resultatet. Kvalitetsindikatorer i RKV-arbejdet er bl.a. anvendelse af dokumentation, som sikrer, at afgørelserne kan efterprøves (pålidelighed og gennemsigtighed), procedurebeskrivelser for institutionernes arbejde med RKV, kriterier eller standarder til brug ved RKV, offentligt tilgængelig information om institutionens procedurer og standarder for RKV, fx på uddannelsesinstitutionens hjemmeside, inddragelse af centrale interessenter i kvalitetsarbejdet og obligatoriske kurser for medarbejdere, der skal arbejde med RKV.

Der er indikationer på, at der mangler et større fokus på kvalitet i RKV-arbejdet på den enkelte institution samt på tværs af institutionerne. Dette ses bl.a. ved, at det på den enkelte institution i selve RKV-sagsbehandlingen kan være en udfordring at fastholde det individuelle fokus og samtidigt foretage så objektive vurderinger som muligt, idet institutionerne kan komme til at konkurrere om de samme studerende, og der kan være en risiko for, at nogen sænker kravene for at få flere ind. Dette kan være en udfordring ift., at institutionerne er forpligtede til at anerkende hinandens RKV'er. Uddannelsesinstitutionerne mangler fælles retningslinjer og procedurer på tværs samt en fælles forståelse af god praksis for at understøtte en ensartet sagsbehandling og kvalitet ift. information, vejledning, vurdering, metoder og bedømmerkompetencer.

Formålet med at anerkende realkompetencer er at styrke den enkeltes muligheder i et bredt karrierespæktiv. Det handler om at gøre realkompetencer synlige og nyttige for den enkelte og samfundet – og det behøver ikke

nødvendigvis at involvere uddannelsessystemet. Kortlægning og dokumentation af realkompetencer kan ofte i sig selv hjælpe den enkelte med at sætte ord på sine kompetencer og sætte dem i spil i en ny sammenhæng – f.eks. i et nyt job. Her er der ofte mere behov for vejledning end for vurdering. At arbejde med realkompetencer er desuden en læreproces, som giver grundlag for og mod på at lære mere. Det kunne derfor være ønskeligt for ansøgere, at det også var muligt at få foretaget en vurdering af sine kompetencer målt i relation til arbejdslivet, sektor og brancher. En sådan brug af RKV, der i højere grad tager udgangspunkt i borgeren og dennes kompetencer, kunne støtte borgerens karriereperspektiv samt mobilitet i og på tværs af sektorer.

4. Anbefalinger til yderligere brug af RKV

Nedenfor følger en række anbefalinger til, hvordan RKV-systemet kan justeres, så RKV bliver en mere integreret del af det videregående efter- og videreuddannelsessystem, og så aktiviteten stiger. Derved kan de potentielle fordele ved systemet høstes. Anbefalingerne er kategoriseret på følgende måde:

- 1) Øget anerkendelse af praksisfaglige kompetencer
- 2) Oplysning og vejledning
- 3) Brugervenlighed
- 4) Kvalitetssikring
- 5) Anvendelse af RKV i et bredere perspektiv

Anbefaling 1: Øget anerkendelse af praksisfaglige kompetencer

Der skal lægges mere vægt på anerkendelse af praksisfaglige kompetencer som led i RKV i forhold til adgang og afkorting af akademi- og diplomuddannelser

Dette kan ske på følgende måde:

- Udvikling af fælles standarder og kriterier for, hvordan kompetencer, som er erhvervet på arbejdsmarkedet, kan omsættes og vurderes i forhold til adgang og afkorting af akademi- og diplomuddannelser. I vurderingen skal sikres, at der anvendes en variation af vurderingsredskaber, afstemt efter målgruppeforudsætninger og kompetenceform, fx praksisfaglige kompetencer.

Anbefaling 2: Oplysning og vejledning

Borgerne bør i højere grad sikres information og vejledning om mulighederne og fordelene ved en RKV

Dette kan ske på følgende måde:

- Udbyderne intensiverer deres eksterne information om deres RKV-tilbud løbende. Alle potentielle kursister bør eksempelvis blive oplyst om muligheden for RKV forud for et efteruddannelsesforløb samt om, at et RKV-bevis kan anvendes på tværs af alle institutioner, der udbyder den pågældende uddannelse. Der bør også være målrettede informations- og vejledningsindsatser til potentielle ansøgere om mulighederne for at ansøge om

- en RKV og fordelene ved det. Det kan være med anvendelse af "personaer" (rollemodeller), eksempler og videomateriale, herunder eksempler på anerkendelse af arbejdslivskompetencer i RKV-sammenhæng, hvor de gode historier om RKV formidles.
- Den institutionsuafhængige vejledningsindsats omkring RKV øges, f.eks. via øget oplysning på ug.dk, voksenuddannelse.dk, Studievalg Danmark, eVejledning og andre relevante aktører såsom jobcentre, integrationscentre, faglige organisationer mv. UFM bør gå i dialog med de relevante aktører ift. en øget oplysning.

Anbefaling 3: Brugervenlighed

Det skal være nemmere for en ansøger at formidle sine kompetencer i en screenings- og ansøgningsproces

Dette kan ske på følgende måde:

- Udbyderne skal sørge for at gøre RKV lettere tilgængeligt for brugerne i hele landet ved bl.a. at sikre centrale og tydelige indgangspunkter online og offline.
- De allerede igangsatte initiativer vedr. digitale redskaber og løsninger skal sikre brugeren en let og smidig proces og skal også kunne anvendes ift. indledende screening. Der bør sikres en smidig overgang mellem de forskellige digitale redskaber, herunder den kommende portal for RKV og voksenuddannelse.dk
- Udbyderne skal sørge for, at information til ansøgerne tilpasses og gøres let forståelig, ligesom der bør fokuseres på, at materiale og dokumentation, der kræves af ansøgeren, er let tilgængeligt og enkelt at fremskaffe, f.eks. ved digital tilgængelighed af eksamensbeviser.

Anbefaling 4: Kvalitetssikring

Der anbefales et skærpet fokus på sikring af kvaliteten i RKV-arbejdet på den enkelte institution samt på tværs af institutionerne

Dette kan ske på følgende måde:

- Det allerede i gangsatte initiativ vedr. fælles retningslinjer på tværs af uddannelsesinstitutioner skal sikre, at RKV fungerer på samme måde, uanset hvilken institution der er tale om særligt ift. følgende: sagsbehandling, procedurer, kvalitetskriterier (f.eks. pålidelighed, gennemsigtighed), information/vejledning, anerkendelse af private uddannelser og andre uddannelser, som ikke er en del af det formelle uddannelsessystem, udvikling af RKV-praksis ift. fagspecifikke kurser mv.
- Oprettelse af et nationalt formaliseret RKV-vidensnetværk forankret i UFM med obligatorisk deltagelse fra sektoren, som kan arbejde videre med bl.a. kvalitetskriterier for RKV, erfaringsudveksling og besvarelse af principielle spørgsmål mv.

- Central og koordineret monitorering af fx aktivitet og deltagertagerpriser. På baggrund af input fra institutionerne udarbejder UFM årligt en redegørelse for status på området med henblik på at styrke transparensen og som en vigtig kilde til statistik og evalueringer af RKV på nationalt plan. Redegørelserne gøres tilgængelige på UFM's hjemmeside, ligesom arbejdsmarkedets parter løbende orienteres om status på området.
- Styrket professionalisering af medarbejdere, der arbejder med RKV. Den pågældende institution skal sikre, at de relevante medarbejdere har et solidt og opdateret kendskab til området, herunder lovgivning, procedurer, kriterier samt det arbejdsmarked, der skal vurderes kompetencer ud fra. Kompetenceudviklingsaktiviteterne kan fx udbydes af NVR, Program for Realkompetence, VIA University College som særskilte moduler eller som kortere kurser, f.eks. online. Personer, der arbejder med vejledning mere generelt (f.eks. fra eVejledningen og Studievalg Danmark), og som skal hjælpe med at udbrede kendskabet til RKV, bør også kompetenceudvikles.

Anbefaling 5: Breder anvendelse af RKV

Der bør sikres en bredere anvendelse af RKV i et karriere-, mobilitets- og rekrutteringsperspektiv

Dette kan ske på følgende måde:

- At der igangsættes et udviklingsarbejde om fastlæggelse af procedurer, standarder og kriterier for anerkendelse af brancherelaterede og praksisnære realkompetencer i en uddannelsessammenhæng, hvor vurdering og anerkendelse af læringsudbytte relateres til en indplacering af arbejdsbaseret læringsudbytte, fx i kvalifikationsrammen for livslang læring. Alternativt kan indplaceringen ske i et arbejdsmarkedsrettet kompetencekatalog, som kortlægger kvalifikationer og kompetencer, og som evt. er koordineret med det kompetenceværktøj, der er under udvikling i Beskæftigelsesministeriet

5. Vurdering af behovet for ændringer i regelsættet

Arbejdsgruppen anbefaler, at regelsættet på området saneres for at tydeliggøre hvilke regler, der er gældende i hvilke situationer, særligt i forbindelse med optagelse/adgang, hvor der er flere forskellige retskilder og fortolkningsmuligheder. Dette er med til at øge risikoen for en uensartet sagsbehandling på tværs af uddannelsesinstitutionerne. En regelsanering bør også bidrage til at skabe klarhed omkring terminologien på området, eksempelvis anvendes betegnelsen "realkompetencevurdering" i relation til nogle uddannelser, mens "individuel kompetencevurdering" anvendes til andre.

6. Vurdering af mulighederne for at lave institutionsafhængige RKV-enheder

RKV-arbejdsgruppen har drøftet muligheden for etablering af en institutionsafhængig enhed til varetagelse af RKV. Nogle af fordelene ved sådan en enhed kan være:

- Hurtig etablering og implementering af fællesstandarder og procedurer og potentielt flere afkortninger
- Styrkelse af kompetencerne hos de medarbejdere, der arbejder med RKV.

Der kan dog også være en række kvalitetsmæssige ulemper forbundet med det, herunder:

- Manglende geografisk nærhed til kursisterne og de relevante uddannelser
- Faglig afkobling mellem RKV og den enkelte uddannelse, som RKV'en retter sig imod, hvilket kan føre til kvalitetsudfordringer.

Anbefalingerne om oplysning og vejledning samt kvalitetssikring på tværs af institutionerne vil kunne imødekomme nogle af de udfordringer, som en institutionsafhængig enhed ville skulle løse. Det igangsatte sektorprojekt om etablering af sektorfælles retningslinjer og digitale redskaber for RKV har også til formål at imødekomme flere af de udfordringer, som en institutionsafhængig RKV-enhed skulle løse, herunder ensartethed i praksis og kvalitet på tværs af landet.

På den baggrund anbefales det, at der ikke på nuværende tidspunkt oprettes en institutionsafhængig enhed, men at der gennemføres en evaluering af institutionernes varetagelse af RKV-opgaven umiddelbart efter sektorprojekts afslutning.

7. Afslutning

Formålet med anbefalingerne er at gøre det mere attraktivt for både borgerne at søge og for uddannelsesinstitutionerne at markedsføre og udbyde RKV, så RKV-aktiviteten øges, og ansøgernes kompetencer udnyttes bedst muligt. En vigtig præmis for anbefalingerne er derfor, at den forventede øgede RKV-aktivitet ikke bliver en byrde for institutionerne, men at de fortsat kompenseres inden for rammerne af den nuværende takst. Det er samtidig forventningen, at en vellykket implementering af anbefalingerne vil være med til at lette administrationen omkring RKV, så der sikres en mere systematisk brug af RKV og et mindre ressourcetræk pr. RKV.

Med det sektorfælles forsknings- og udviklingsprojekt "Etablering af sektorfælles digitale redskaber og fælles retningslinjer for realkompetencevurderinger" er der taget forskud på implementeringen af flere af anbefalingerne. Projektet bæres igennem i tæt samarbejde mellem og inddragelse af udbydere fra de to sektorer – erhvervsakademier og professionshøjskoler. Der er bevilget samlet ca. 10. mio. til projektet, som løber frem til udgangen af 2022¹.

¹ For nærmere info om det dobbelte sektorprojekt henvises til bilaget med projektbeskrivelse.

Det er vigtigt, at der løbende fremadrettet følges op på RKV-gruppens arbejde med henblik på at understøtte øget brug af RKV på det videregående område. Som led i denne opfølgning kan arbejdsmarkedets parter orienteres om arbejdet og komme med input i forbindelse med opfølgning på anbefalingerne fra arbejdsgruppen, herunder de anbefalinger, der løftes i regi af det dobbelte sektorfælles projekt, eksempelvis i fungerende arbejdsgrupper som VEU-arbejdsgruppen indtil dennes udløb i 2021.

RKV-arbejdsgruppen har haft akademi- og diplomuddannelser som genstandsområde, men ser også nogle fordele ved, at masteruddannelserne kunne blive omfattet af mulighederne for RKV, idet det kan være med til at fjerne barrierer for ansøgere, som ellers møder afslag for optag på uddannelserne. Der kan derfor overvejes afdækning af potentialet for at indføre RKV på udvalgte fagområder inden for masteruddannelser med henblik på optag eller afkorting. En sådan undersøgelse vil i givet fald skulle drøftes med universiteterne og øvrige udbydere af masteruddannelser inden mulig igangsættelse.